

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 30943-05-17 נ' האפוטרופוס הכללי ואח'
ת"ע 32282-05-17 ואח' נ' ע.ק
ת"ע 15521-11-17 נ' ע.ק
ת"ע 32246-05-17 ע.ק נ' ע
תמ"ש 26299-03-17 ואח' נ' ע.ק

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 30943-05-17 נ' האפוטרופוס הכללי ואח'
ת"ע 32282-05-17 ואח' נ' ע.ק
ת"ע 15521-11-17 נ' ע.ק
ת"ע 32246-05-17 ע.ק נ' ע
תמ"ש 26299-03-17 ואח' נ' ע.ק

בפני כב' השופטת סגלית אופק

התובעים:

1. ר.ע
2. ג.ע.
3. ז.ו.
ע"י ב"כ עו"ד אורי לאוואר

נגד

הנתבעת:

ר.ע.ק
ע"י ב"כ עו"ד יוסי הרשקוביץ

בעניין עזבון: ע.ע ז"ל, ת.ז. ...

פסק דין

1. בפניי מספר תובענות העוסקות בעזבונו של פלוני ז"ל (להלן-"המנוח"), ונחלקות, מבחינה עניינית, לשני נושאים:

א. תובענות בעניין זהות היורשים עפ"י דין או הזוכים עפ"י צוואה כדלקמן:

(1) בקשה מיום 28.7.2016 למתן צו קיום צוואה שהגישו התובעים 1-3, ילדיו של המנוח, במסגרת ת"ע 15521-11-17.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 30943-05-17 נ' האפוטרופוס הכללי ואח'

ת"ע 32282-05-17 נ' ע.ק ואח' נ' ע.ק

ת"ע 15521-11-17 נ' ע.ק

ת"ע 32246-05-17 ע.ק נ' ע

תמ"ש 26299-03-17 ע.ק ואח' נ' ע.ק

(2) התנגדות מיום 15.9.2016 לבקשה לקיום צוואה, שהגישה הנתבעת, אלמנתו של המנוח, במסגרת ת"ע 32246-05-17.

(3) בקשה מיום 3.8.2016 למתן צו ירושה, שהגישה הנתבעת, במסגרת ת"ע 30943-05-17.

(4) התנגדות מיום 13.3.2017 לבקשה למתן צו ירושה שהגישו התובעים 1-3, במסגרת ת"ע 32282-05-17.

ב. תובענה בעניין היקף העיזבון שהגישו התובעים 1-3 ביום 13.3.2017 ומהותה תביעה ל"פסק דין הצהרתי ותביעה לאיזון משאבים" (תמ"ש 26299-03-17).

2. שמיעת כל התובענות התלויות ועומדות אוחדה.

3. למען נוחות הקריאה תכונה האלמנה בכל התביעות "הנתבעת", ואילו ילדי המנוח יכונה "התובעים".

4. אקדים ואומר שהתובענות מעוררות שלוש שאלות מרכזיות המצריכות הכרעה:

א. האם על אף הוראת סעיף 19 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965, ניתן להכיר במסמך מודפס הנושא תאריך וחתימה בכתב יד של המנוח, כצוואה בכתב יד.

ב. האם על אף קיומו של הסכם ממון קיימת למנוח זכות לשיתוף מכח כוונה ספציפית בדירה של הנתבעת מלפני הנישואים.

ג. האם בכוחו של הסכם ממון להחריג נכס ספציפי- דירה שקיבל המנוח בירושה מאמו ז"ל- ממסת הנכסים הכלולים בעיזבון המנוח, וכפועל יוצא מכך לגרוע מזכות הירושה של הנתבעת.

רקע עובדתי

5. המנוח והנתבעת (להלן גם-"בני הזוג") יהודים, נישאו ז"ז בנישואים אזרחיים בקפריסין ביום 21.12.2004, ולכל אחד מהם היו אלו נישואים שניים.

6. למנוח שלושה ילדים בגירים, התובעים 1-3, מנישואיו הקודמים, ואילו לנתבעת 4 ילדים בגירים, מנישואיה הקודמים.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 30943-05-17 נ' האפוטרופוס הכללי ואח'

ת"ע 32282-05-17 ואח' נ' ע.ק

ת"ע 15521-11-17 נ' ע.ק

ת"ע 32246-05-17 ע.ק נ' ע

תמ"ש 26299-03-17 ואח' נ' ע.ק

7. טרם נישואיו לנתבעת, קיבל המנוח בירושה מאמו, הסופרת X.X ז"ל, דירה הנמצאת ברח' ... ת"א, וידועה גם כחלקה .. בגוש ... (להלן-"**דירת המנוח**").

8. הנתבעת הינה בעלים, מלפני הנישואים, של מלוא הזכויות בדירת פנטהאוז הנמצאת ברח' ... תל אביב (להלן: "**הדירה**" או "**דירת המגורים**").

9. ממועד הנישואים התגוררו בני הזוג בדירה.

10. ביום 10.1.2005 חתמו בני הזוג על הסכם ממון, אשר אושר בפני כב' השופטת סיון ז"ל וקיבל תוקף של פסק דין בתמ"ש 2810/05 (להלן: "**ההסכם**" או "**הסכם הממון**").

11. במסגרת ההסכם הסדירו בני הזוג את היחסים הרכשיים ביניהם וקבעו הפרדה רכושית בנוגע לנכסים שהיו להם ערב הנישואים. כמו כן, הוסכם כי הוראות ההסכם יחייבו גם את יורשיהם.

12. ביום 1.6.2016 אושפז המנוח בבית"ח איכילוב ולא יצא עוד משעריו.

13. ביום 18.6.2016 נפטר המנוח והלך לבית עולמו.

14. ביום 19.6.2016, מיד עם פטירת המנוח, זימנה הנתבעת את ילדיו לדירת המגורים בה התגוררו היא והמנוח ומסרה לידיהם מעטפה שנמצאה בשולחן העבודה של המנוח.

15. במעטפה שנכתב על גביה בכתב ידו של המנוח: "**כתב צוואה. לפתוח מיידית במקרה פטירתי (חתימת המנוח). להודיע לר'! נמצא מסמך מודפס, חתום בחתימת ידו של המנוח, ונושא בכתב ידו את התאריך 31.5.2016 ובו מפורטות הוראות מה ייעשה בגופתו וברכושו של המנוח במקרה פטירה. למסמך צורף העתק מפה והוראות מפורטות בכתב ידו של המנוח לעניין מיקום פיזור אפרו וכן דף ליצירת קשר עם חב' "עלי שלכת" במקרה של פטירה (מסמכים אלה יקראו יחד להלן: "**המסמך**").**"

בשל חשיבות הדברים, יובא תוכנו של מסמך זה במלואו:

"31 מאי 2016

צוואתי זו נכתבה בהיותי בריא נפשית ופיזית ובהיותי בהכרה מלאה ללא כל השפעות חיצוניות כגון תרופות, מחלות או כל הפרעה אחרת לשגרת חיי. את האחריות המלאה להוצאת צוואתי זו לפועל אני מפקיד בידי בני ר'.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 30943-05-17 נ' האפוטרופוס הכללי ואח'

ת"ע 32282-05-17 נ' ואח' נ' ע.ק

ת"ע 15521-11-17 נ' ע.ק

ת"ע 32246-05-17 נ' ע

תמ"ש 26299-03-17 נ' ואח' נ' ע.ק

אני מצווה בזאת כי לאחר מותי תישרף גופתי באמצעות
חברת "עלי שלכת" ואפרי ייטמן בלי טקס דתי ביער אלוני
בית קשת, ליד מצפור אלוני בית קשת, כמצוין במפת האתר
המצורפת. מצורף כאן גם דף הנחיה של החברה.
אני מצווה כי לאחר מותי יחולק רכושי כדלהלן:
- דירתי אשר בת"א, רחוב ... תחולק בחלקים שווים בין
שלושת ילדיי ר', ג', וד'.
- הרכב הפרטי הרשום בבעלותי יימסר לבתי ז.ו.
- כל פרטי רכושי שבביתנו ברחוב ... בת"א יימסרו לידי
אשתי ר. ע.ק.
- כספי גמלת צה"ל החודשית שלי יימסרו, כחוק, לידי אשתי
ר. ע.ק.
- כל יתר כספי יחולקו כדלהלן: הכספים יחולקו לחמישה
חלקים שווים בין אשתי ר. ע.ק, אשתי הראשונה ש.ע.
(לשעבר ר'), ושלושת ילדיי ר', ג', וד'.
ולכולכם, אשתי ר', ילדיי ונכדיי וכל בני משפחתי הנפלאים
נתונה אהבתי הרבה!.

ע.ע."

16. במעטפה נמצאה גם מעטפה נוספת, על גביה נכתב בכתב ידו של המנוח: "הצהרה
בעניין טיפול רפואי יש לפתוח במקרה של מחלה חשוכת מרפא!!!" המכילה הוראות
בכתב ידו של המנוח, מיום 22.3.2001, למניעת טיפול רפואי במקרה של מחלה חשוכת
מרפא.

17. התובע 1 הקריא, על פי בקשת הנתבעת, את תוכן המסמכים הנ"ל בפני כל הנוכחים,
והוסכם ביניהם לפעול במשותף על מנת לכבד את רצונו של המנוח.

18. וכך, על פי הוראות המנוח, לא התקיים טקס לווייה; גופתו של המנוח נשרפה ביום
21.6.2016 ע"י חברת "עלי שלכת" ולאחר מכן פוזר האפר בסמוך ליער בית קשת, בדיוק
במקום שהורה המנוח במסמך. כך גם, על פי הוראות המסמך, מסרה הנתבעת את
מפתחות ורישיונות הרכב של המנוח לידי בתו, התובעת 3. בנוסף, החל התובע 1 לטפל
בענייני העיזבון ולצורך כך נפגש עם הנתבעת בדירה ביום 22.7.2016 על מנת לבדוק יחד
את מסמכיו האישיים של המנוח.

19. הוסכם, כי הצדדים יגישו בקשה משותפת לצו קיום צוואה, כאשר הנתבעת אף האיצה
בתובע לפעול בעניין ללא שהות. עם זאת, קיומה של הסכמה כזו במועד הגשת הבקשה
בפועל, שנויה במחלוקת בין הצדדים.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 17-05-30943 ע. נ' האפוטרופוס הכללי ואח'

ת"ע 17-05-32282 ע. ואח' נ' ע.ק

ת"ע 17-11-15521 ע. נ' ע.ק

ת"ע 17-05-32246 ע.ק נ' ע

תמ"ש 17-03-26299 ע. ואח' נ' ע.ק

20. במועד שלא נמסר לבית המשפט, אך ככל הנראה לאחר שקיבלה הנתבעת ייעוץ משפטי, התנערה הנתבעת מההוראות המפורטות במסמך, וטענה שהמסמך אינו מהווה צוואה ואין לו כל תוקף משפטי והיא הוטעתה ע"י התובעים לחשוב כי המדובר בצוואה תקפה.

21. הצדדים חלוקים בכל הנוגע למסמך, שהותיר אחריו המנוח.

22. מצד אחד של המתרס עומדים התובעים המבקשים לראות במסמך הנ"ל כצוואה תקפה לכל דבר ועניין, ומשכך עתרו לקיום צוואה והתנגדו לבקשת הנתבעת לצו ירושה; ומהעבר השני של המתרס, הנתבעת המתכחשת לתוקפו של מסמך זה כצוואה, ולדידה אין צוואה אחרת שנערכה כדין, ומשכך היא עתרה לצו ירושה על פי דין.

23. במקביל, הגישו התובעים תביעה לפסק דין הצהרתי, במסגרתה עתרו לסעדים כדלקמן: לקבל זכויות מכח כוונה לשיתוף ספציפי בדירת המגורים של הנתבעת; ולהחריג את הדירה שקיבל המנוח בירושה מאמו, וזאת מכוח הסכם הממון שנחתם בין הנתבעת לבין המנוח.

24. הצדדים ועדים מטעמם הגישו תצהירים במקום עדות ראשית.

25. לצורך בירור המחלוקות בין הצדדים התקיימו שלוש ישיבות קדם משפט (בימים 14.5.2017, 15.10.2017) ושתי ישיבות הוכחות (בימים 24.5.2018 ו- 18.7.2018).

26. הצדדים הגישו סיכומים בכתב וכעת ניתן פסק הדין.

טענות הצדדים

27. התובעים טוענים כדלקמן:

א. מסמך מודפס מיום 31.5.2016, נושא תאריך וחתימה של המנוח בכתב יד, הוא צוואה לכל דבר ועניין המשקפת את רצונו האמיתי של המנוח מה יעשה בגופו וברכושו לאחר פטירתו.

ב. מנסיבות המקרה, אופן השתלשלות האירועים, אופן התנהלות הנתבעת, העובדות שהוכחו ועמדת הפסיקה מתחייבת המסקנה כי יש לכבד את רצון המת ולקיים את צוואתו.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 17-05-30943 ע. נ' האפוטרופוס הכללי ואח'

ת"ע 17-05-32282 ע. ואח' נ' ע.ק

ת"ע 17-11-15521 ע. נ' ע.ק

ת"ע 17-05-32246 ע.ק נ' ע

תמ"ש 17-03-26299 ע. ואח' נ' ע.ק

ג. שעה שהוכח שזה רצונו וצוואתו של המנוח, ניתן וצריך להשלים את דרישת כתב היד באמצעות שימוש בעקרונות משפטיים – כגון "זעקת ההגינות" או "החובה לנהוג בתום לב" או "אמיתות הצוואה" או "כבוד רצון המת" – כדי להתגבר על דרישות פורמאליות שנקבעו בחוק.

ד. צוואת המנוח מהווה מסמך שלם ויש להתייחס אליו באופן מלא, ולא ניתן לקיים רק חלק מהוראות הצוואה (הוראות חסרות משמעות כספית).

ה. בהסכם הממון קבעו המנוח והנתבעת הוראות הדדיות של בני זוג שהסכימו במשותף על הגדרת היקף העיזבון של כל אחד מהם והחריגו נכסים ספציפיים מהזכות של בן הזוג האחר לרשת אותם. הנתבעת כפופה להוראות ההסכם עליו חתמה, והיא מנועה מלטעון טענות הסותרות אותו. משכך, מנועה הנתבעת מלטעון לזכויות כלשהן בדירה שקיבל המנוח בירושה מאמו, וברכב של המנוח שנרכש מכספו ונרשם על שמו.

ו. הנתבעת מתכחשת להסכם הממון ולהוראותיו בכל הנוגע להחרגת נכסים שהיו לכל אחד מבני הזוג עובר לנישואים. משכך, יש לנהוג דין שווה כלפי התובעים ולקבל את טענתם כי בני הזוג יצרו שיתוף ספציפי בדירת המגורים.

ז. הנתבעת מנעה כל גישה למסמכיו האישיים של המנוח, וכל הניסיונות לקבל את המסמכים נדחו ע"י הנתבעת, אשר אף סירבה למסור את המסמכים למנהל העיזבון. נוכח התנהגותה חסרת תום הלב של הנתבעת, יש להחיל את הכלל של היפוך נטל הראיה, ולקבוע שהנתבעת לא סתרה את טענת התובעים כי בני הזוג יצרו שיתוף ספציפי בדירה, ולפיכך התובעים זכאים למחצית משווי הזכויות בדירה.

28. הנתבעת טוענת כדלקמן:

א. המסמך שהתובעים מבקשים להכתיר כצוואה לא עונה על אף אחת מסוגי הצוואות שקבע המחוקק, ומאחר ודרישת הכתב היא דרישה מהותית ולא ניתן להתגבר עליה, והיא אחת מתנאי הסף שנקבעו, אין ולא ניתן לקרוא למסמך צוואה.

ב. עתירת התובעים לקבוע כי הסכם הממון חריג נכסים ספציפיים מזכות הירושה של הנתבעת, ולפיכך אין לנתבעת זכות בדירת המגורים של המנוח וברכבו האישי, מהווה שינוי והרחבת חזית אסורים. בכתב התביעה הועלתה אך ורק טענה כי דירת המגורים של המנוח אינה נכס בר איזון ולא הייתה כל התייחסות לענייני הירושה.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 30943-05-17 ע. נ' האפוטרופוס הכללי ואח'

ת"ע 32282-05-17 ע. ואח' נ' ע.ק

ת"ע 15521-11-17 ע. נ' ע.ק

ת"ע 32246-05-17 ע.ק נ' ע

תמ"ש 26299-03-17 ע. ואח' נ' ע.ק

ג. בעוד הנתבעת דורשת את זכויותיה בנכסי המנוח מכוח ירושה עפ"י דין, שלעניינה אין כל נגיעה בהסכם ממון, ובהיעדר צוואה, הרי היא זכאית לחלקה ככל היורשים, הרי שמנגד אין כל בסיס משפטי לטענות התובעים לשיתוף ברכושה הפרטי של הנתבעת, אשר הופרד בהסכם שקיבל תוקף של פסק דין. הסכם הממון שומט את הקרקע מתחת לתביעה.

דיון והכרעה

29. עסקינן בסוגיית תוקפו של המסמך שהותיר אחריו המנוח. בשלב הראשון אבחן האם אכן במהותו המסמך מהווה צוואה אחרונה של המנוח (ולא הבעת רצון או תרשומת אישית או מכתב הנחיות), כך שהוראותיו התגבשו לכדי הוראות סופיות ומחייבות לאשר ייעשה לאחר פטירתו (שוחט ש', "פגמים בצוואות" (הוצאת סדן), עמ' 15). ככל שתשובה לכך חיובית אעבור לבחון, בשלב השני, האם ניתן להורות על קיום הצוואה חרף הפגם הצורני שנפל בה הנוגע לכך שהמסמך אינו כתוב בכתב היד של המנוח, למעט תאריך וחתימה.

מהותו של המסמך

30. חוק הירושה אינו כולל הגדרה של המונח צוואה. על כך עמד כב' השופט גיבוראן בע"א 1978/05 פלוני נ' פלוני (10.1.2007):

"בחוק הירושה לא מופיעה הגדרה למונח "צוואה".... מכל מקום נדמה, כי אין חולק על כך שצוואה מהווה מסמך אשר בא להסדיר חלוקת רכושו של אדם בעקבות מותו (ע"א 7210/96 עזבון המנוח מ. גרינברג נ' גרינברג (לא פורסם) [פורסם בנבו]) ולפיכך על מסמך זה לכלול הוראת הנחלה, או למצער פירוט כלשהו לגבי מה ייעשה (ואולי גם לא ייעשה) ברכושו של אדם עם מותו".

לעניין זה ראו ת"ע (ירושלים) 40742/99 ד.נ. נ' ס.נ. (22.1.2001), שם נקבע מפי כב' השופט בן ציון גרינברגר:

"עוד לפני שניתן יהיה לבדוק האם המסמך מקיים את הדרישות הפורמאליות שבחוק לצוואה כשרה: (חתימה, תאריך ועדים) עפ"י סעיף 20 לחוק לצוואה בעדים, כתב יד חתימה ותאריך עפ"י סעיף 19 לחוק לצוואה בכתב יד, קיימת דרישה להכרה במסמך כצוואה, והיא שהמסמך הנטען מתיימר להיות צוואה.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 17-05-30943 ע. נ' האפוטרופוס הכללי ואח'

ת"ע 17-05-32282 ע. ואח' נ' ע.ק

ת"ע 17-11-15521 ע. נ' ע.ק

ת"ע 17-05-32246 ע.ק נ' ע

תמ"ש 17-03-26299 ע. ואח' נ' ע.ק

אדם חותם על מספר רב של מסמכים מודפסים במשך חייו, ולא בהכרח יכיר בהם החוק כ"צוואה", גם אם המסמך נושא תאריך ואף אם חתומים עליו עדים. כמו כן, חותם אדם על מספר רב עוד יותר של מסמכים בחייו הכתובים בכתב ידו, ואשר נושאים תאריך, מכתב לחבר או לבן משפחה, מכתב לרשויות, אף רישום ביומנו- כל אלה ודוגמאות רבות נוספות, ממלאים אמנם יתר הדרישות הפורמאליות של סעיף 19 לחוק הירושה, אך ברור ומובן מאליה שאין בין מכותבים אלה ובין חוק הירושה ולא כלום, כיוון שהכותב בכלל לא עסק במסמכים אלה בכתובת צוואה. התוכן, הנראות, כולם מצביעים על אופיו של המסמך, וכל עוד שאין לייחס למסמך אופי "צוואתי", כלל אין מקום להעמיד אותו במבחנו של סעיף 19.

אופי "צוואתי" מהו: מטרת הצוואה היא להורות על חלוקת עזבונו של המצווה או חלק ממנו (ראה סעיף 40 לחוק), ועל כן לא יוכר מסמך כצוואה, אלא אם במסמך כלולות הוראות מהסוג הזה. ברם, בכך לא די. לצוואה שני מאפיינים: לא רק שכלולות בה הוראות לחלוקת העזבון, כאמור, אלא גם שהתכוון מצווה כי המסמך הספציפי המונח בפנינו הוא אשר יוכר כצוואתו האחרונה, כך שהוראותיו התגבשו לכדי הוראות סופיות ומחייבות היינו, לא רק שהמסמך משקף את מה שמתכנן לכלול בצוואה, אלא שהוא עצמו מהווה את צוואתו ("animus testandi").

31. עיון במסמך מלמד כי מדובר במסמך עם אופי צוואתי מובהק, ואלו הטעמים לכך:

- א. המסמך נמצא במגירת שולחן הכתיבה של המנוח הנמצא בחדר העבודה שלו בדירת מגוריו עם הנתבעת, והוא נמסר על ידי הנתבעת לתובעים (עמ' 30, ש' 23). בהקשר זה, יש להסתייג מהתנהלותה של הנתבעת שבתחילה הכחישה זאת וטענה כי "המסמך שהוצג על ידי התובעים לא היה מוכר לנתבעת... התובעת מעולם לא מסרה אותו לידי התובעים ולא ביקשה מהם לנהוג ע"פ אותו מסמך" (סעיף 35 לכתב ההגנה), ורק בחקירה נגדית חזרה בה מגרסתה זו.
- ב. המסמך עצמו הוחזק במעטפה חתומה שעל גביה נכתב בכתב ידו של המנוח: "כתב צוואה. לפתוח מיידית במקרה פטירתי (חתימת המנוח). להודיע לר" (הדגשה במקור- ס.א).
- ג. המסמך הוכתר בכותרת "כתב צוואה".

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 17-05-30943 ע. נ' האפוטרופוס הכללי ואח'

ת"ע 17-05-32282 ע. ואח' נ' ע.ק

ת"ע 17-11-15521 ע. נ' ע.ק

ת"ע 17-05-32246 ע.ק נ' ע

תמ"ש 17-03-26299 ע. ואח' נ' ע.ק

ד. המסמך פותח במלים המתייחסות לכשירותו של המנוח לעשות צוואה: "צוואתי זו נכתבת בהיותי בריא נפשית ופיזית ובהיותי בהכרה מלאה ללא כל השפעות חיצוניות..."

ה. המסמך כולל הוראת הנחלה וציווי מפורשת "אני מצווה כי לאחר מותי יחולק רכושי כדלהלן" המתייחסת לכל הרכוש של המנוח, כפי שהוא ראה אותו (דירה, רכב, מיטלטלין, גמלת צה"ל, כספים) לזוכים ספציפיים ובהתייחס לנכסי העיזבון שיזכו בהם.

ו. המנוח צפה פני מוות והוא קבע הוראת ציווי מפורשת בעניין טקס קבורתו "תישרף גופתי באמצעות חברת "עלי שלכת" ואפרי ייטמן בלי טקס דתי ביער אלוני בית קשת, כמצוין במפת האתר המצורפת. מצורף כאן גם דף הנחיה של החברה", ואף צירף מפה עם הוראות הגעה מפורטות בכתב ידו ודף הנחיה של חברת "עלי שלכת" ודרך ליצירת קשר עימם במקרה של פטירה.

ז. המנוח קבע הוראה מפורשת בעניין המוציא לפועל של צוואתו: "את האחריות המלאה להוצאת צוואתי זו לפועל אני מפקיד בידי בני ר'".

32. המסמך, אפוא, נחזה להיות צוואה מבחינת תוכנו ומשקף לכאורה את רצונו החופשי והאמיתי של המנוח מה ייעשה לאחר פטירתו, הן ביחס לקבורתו והן ביחס לרכושו. נראה, כי ידיעתו וכוונתו של המנוח ביחס למסמך עליו חתם הייתה, כי המדובר בצוואה לכל דבר ועניין.

33. בהקשר זה, יש לציין, כי לא בכדי סברו תחילה שני הצדדים שמדובר בצוואה תקפה של המנוח, ופעלו במשותף לכבד את רצונו האחרון ולקיים את הוראותיו.

א. כאמור לעיל, גופת המנוח נשרפה ביום 21.6.2016 ולאחר מכן התקיים טקס פרידה ביער בית קשת ואפרו של המנוח הוטמן בדיוק במקום כפי שכתב והורה המנוח במסמך.

ב. בהתאם להוראות המסמך, הנתבעת ביקשה מהתובעת 3 לקחת את רכבו של המנוח והיא זו שמסרה לידיה את מפתחות הרכב והרישיונות (עדותן של התובעת 3 והגב' מ.מ, אשר לא נסתרה).

ג. בהתאם להוראות המסמך, האחריות לביצוע הפעולות הדרושות לקיום הצוואה הוטלה על התובע 1 ולצורך כך הוא נפגש עם הנתבעת, ביום 22.7.2016, ועבר עימה על מסמכיו האישיים של המנוח שהיו מצויים בחדר העבודה שלו. בחקירה נגדית אישרה הנתבעת, כי היא פנתה לתובע 1 וביקשה שיעבור איתה על מסמכיו של המנוח "אחרי שהוא חזר מחו"ל כן, כי הוא התמנה להיות המטפל בענייני העיזבון" (עמ' 30, ש' 6) ובהמשך: "אני חוזרת ואומרת, כי הוא התמנה לטפל בעניינים של אביו המנוח... כי המנוח סמך על ר'... על המעטפה שהוא השאיר לו היה כתוב "לר' בלבד" (שם, ש' 19-15).

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 17-05-30943 ע. נ' האפוטרופוס הכללי ואח'

ת"ע 17-05-32282 ע. ואח' נ' ע.ק

ת"ע 17-11-15521 ע. נ' ע.ק

ת"ע 17-05-32246 ע.ק נ' ע

תמ"ש 17-03-26299 ע. ואח' נ' ע.ק

ד. הצדדים אף כינו בהתנהלות ביניהם את המסמך בשם "צוואה". כך, למשל, ביום 24.7.2016 שלחה הנתבעת אל התובע 1 הודעת טקסט: "ר' דו, אין את הצוואה!!! שלח לי אותה בבקשה..."

ה. הבקשה לצו קיום צוואה הוגשה בידיעת הנתבעת ובהסכמתה. בעניין זה העיד הנתבע 2, והתרשמתי כי עדותו זו מהימנה: "היא שיתפה פעולה כי זה מכתב שאבא שלנו השאיר. היא נתנה לנו את זה ביד ואמרה זה צוואה של אבא... הבקשה לקיום צוואה הוגשה בשיתוף פעולה מלא... לא זוכר אם חתמה אבל בפרוש אומר שזה היה בשיתוף פעולה איתה ובהסכמה שלה" (עמ' 23, ש' 13-18). מעורבות הנתבעת נלמדת גם מחלופי מסרונים בינה לבין התובע 1 מיום 27.7.2016 בהם אישרה, מפורשות, שתשתף בהוצאות הקשורות בבקשה לצו קיום צוואה. כך, בתשובה להודעת התובע 1: "לידיעה שילמתי פתיחת תיק לקבלת הצו 628 ש. נחלק בין כולנו ור'...? לא הגבת לגבי פתיחת התיק...", השיבה הנתבעת: "נתחלק בכל ההוצאות..." (נספח יא' לתצהיר עדותו הראשית של התובע). אמנם, בחקירה נגדית הכחישה הנתבעת כי הבקשה הוגשה בידיעתה ובהסכמתה וטענה, כי "השורה בהודעה "נתחלק בכל ההוצאות" מתייחסת לחלוקת הוצאות הקבורה והשעה ולא הוצאות צו הירושה" (עמ' 38, ש' 16-17). אולם, דבריה לא מתיישבים עם רצף וסדר הודעות הטקסט, כפי שהוצגו בפניי, ומשכך אני דוחה את גרסתה גם לעניין זה.

34. הנה כי כן, השתכנעתי כי כל הפעולות מאז מועד פטירת המנוח נעשו בתיאום ובשיתוף פעולה בין הנתבעת לבין התובעים, זאת בהתאם להוראות המסמך ומתוך סברה כי המדובר בצוואת המנוח, תקפה ומחייבת. מכאן, שאני מאמצת לעניין השתלשלות העניינים והפעולות שננקטו במשותף לקיום הוראות המסמך את גירסתם של התובעים, אשר הייתה מהימנה, מלאה ומדויקת, בניגוד לגרסתה של הנתבעת, אשר הייתה מלאה סתירות, התעלמויות והתחמקויות.

35. עם זאת, ועל אף קביעה זו, אין די בכך. צריך לבחון האם המסמך עונה לדרישות החוק ומהווה צוואה תקפה על פי דין. וכפי שנקבע בע"א 1978/05 פלוני נ' פלוני (10.1.2017):

"יש לזכור, כי הבעת רצון ברורה ומפורשת של נפטר להוריש רכושו לאדם פלוני אין בה כשלעצמה די בכדי לקבוע כי מסמך מסוים שרשם הנפטר מהווה צוואה..."

36. למותר לציין, כי הכתרתו של מסמך כ"צוואה" ע"י המנוח ו/או התייחסות למסמך כ"צוואה" ו/או ביצוע פעולות בהתאם למסמך הנחזה ל"צוואה", אין בהם כדי לקבוע

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 30943-05-17 נ' האפוטרופוס הכללי ואח'

ת"ע 32282-05-17 נ' ע.ק. ואח' נ' ע.ק.

ת"ע 15521-11-17 נ' ע.ק.

ת"ע 32246-05-17 נ' ע.ק.

תמ"ש 26299-03-17 נ' ע.ק. ואח' נ' ע.ק.

את מהותו ונפקותו של אותו מסמך ואין בכך כדי להקנות למסמך אופי או תכונה שהוא חסר אותה מלכתחילה. כך גם אין בפעולה או בהעדר פעולה של מי מהצדדים כדי להכשיר מסמך ולהפכו ל"צוואה", ככל שיתברר שזה בניגוד לדין.

צוואה בכתב יד

37. סעיף 18 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965 (להלן – "החוק") קובע ארבע צורות לעשיית צוואה:

"צוואה נעשית בכתב יד, בעדים, בפני רשות או בעל פה".

38. סעיף 19 לחוק הירושה מונה את התנאים הבסיסיים לקיומה של צוואה בכתב:

"צוואה בכתב-יד תיכתב כולה ביד המצווה, תישא תאריך כתוב בידו, ותיחתם בידו".

39. המסמך הנדון, אשר אינו כתוב במלואו בכתב ידו של המנוח, להוציא תאריך וחתימה המופיעים במסמך בכתב ידו של המנוח, אינו עונה על אף אחד מסוגי הצוואות שקבע המחוקק, ואף אינו עונה על הדרישה הקבועה בסעיף 19 לחוק, לפיה על צוואה בכתב יד הצוואה להיכתב כולה בכתב ידו של המצווה.

40. סעיף 25 לחוק הירושה מאפשר קיום הצוואה על אף פגם או חסר בצורתה אם:

(א) התקיימו מרכיבי היסוד בצוואה, ולא היה לבית המשפט ספק כי היא משקפת את רצונו החופשי והאמיתי של המצווה, רשאי הוא, בהחלטה מנומקת, לקיימה אם אף נפל פגם בפרט מן הפרטים או בהליך מן ההליכים המפורטים בסעיפים 19, 20, 22 או 23 או בכשרות העדים, או בהעדר פרט מן הפרטים או הליך מן ההליכים כאמור.

(ב) בסעיף זה "מרכיבי היסוד בצוואה" הם:

(1) בצוואה בכתב יד כאמור בסעיף 19 הצוואה כולה כתובה בכתב ידו של המצווה;

41. האם ניתן להתגבר באמצעות סעיף 25 הנ"ל על "פגם" בצוואה בכתב יד, כשהפגם הוא שהצוואה אינה כתובה בידי המצווה, למעט התאריך וחתימה בכתב ידו? עיון בפסיקה ובספרות מלמד כי התשובה לכך היא שלילית. מסמך שאיננו בכתב יד של המצווה, אפילו אם הוא חתום על ידו, איננו מוכר כצוואה כשרה (פרופ' שילה, "פירוש לחוק

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 30943-05-17 ע. נ' האפוטרופוס הכללי ואח'

ת"ע 32282-05-17 ע. ואח' נ' ע.ק

ת"ע 15521-11-17 ע. נ' ע.ק

ת"ע 32246-05-17 ע.ק נ' ע

תמ"ש 26299-03-17 ע. ואח' נ' ע.ק

1 הירושה", הוצ' נבו, כרך א', בעמ' 190), שכן דרישת הכתב היא דרישה צורנית
2 שמהווה יסוד מרכזי "גרעין" בצוואה בכתב ומשכך אינה ניתנת לריפוי (ד"נ 40/80
3 פאול קניג נ' יהושע כהן, פד"י לו(3) 701, בעמ' 717 (1982) (להלן-"פרשת קניג").
4

5 42. על חשיבותו של כתב היד בצוואה על פי סעיף 19 לחוק עמד בית המשפט בת"ע (ב"ש)
6 448/90 שולשטיין נ' מרקוביץ, פ"מ תשנ"ב(ב) 143 (1991). שם נדחתה בקשה לקיים
7 כצוואה בכתב יד צוואה שהודפסה במכונת כתיבה ונשאה את הכותרת "צוואה בכתב
8 יד", וכך נקבע:

9 "אין המדובר על פגם בחתימה או בהליכים, שניתן לתקנו
10 מכוח הוראות סעיף 25 לחוק, אלא בהעדר מוחלט של היסוד
11 או המרכיב המרכזי והמכריע של עריכת המסמך בכתב יד. גם
12 לפי התיקון משנת תשמ"ה, שבו הוסף, כי בית המשפט רשאי,
13 בנסיבות מיוחדות, לקיים צוואה בכתב יד אף בהעדר חתימה
14 או תאריך, אין נזכרת האפשרות של קיום הצוואה אף בהעדר
15 כתב יד, ובעצם הדבר ברור, שכן היעדר כתב היד אינו היעדר
16 של מרכיב מסוים, אלא הוא שולל, כאמור, מלכתחילה, את
17 האופי היסודי או המרכיב המרכזי של צוואה בכתב יד
18 מהמסמך המתיימר להיות כזה: ציון הדבר בתוך הטקסט
19 המודפס אינו יכול להקנות למסמך אופי או תכונה שהוא
20 נעדר אותה לחלוטין ומלכתחילה".

21 43. לענין זה, ראה גם דברי כב' השופט לוי בפרשת קניג הנ"ל בעמ' 708:

"צוואה" נאמר, "נייר שהמבקש טוען שהוא צוואה" לא
נאמר: ומהניסוח האמור נמצאנו למדים, שצריך שיהיה קיים
"גרעין" של צוואה, שניתן להתעלם מפגמיה בגדר סעיף
25...."

ובהמשך, מדגים כב' השופט לוי מסמך שלא יוכשר כצוואה בכתב יד, כמו למשל, מסמך
שהודפס במכונת כתיבה ע"י מנוח על אף שנושא תאריך וחתימה בכתב ידו. מסמך זה
נעדר את מרכיב היסוד של צוואה בכתב יד אשר צריכה להיכתב כולה ביד המצווה, זאת
הגם שיונח שאכן התכוון המנוח לצוות את רכושו כפי שפרט באותו מסמך שהדפיס
במכונת הכתיבה, והטעם (שם, עמ' 709):

"אם תהיה צוואה כתובה במכונת כתיבה, לא תהיה כל
הוכחה שהמצווה באמת בדק אותה וידע בדיוק מה כתוב בה.
יתכן גם שמישהו אחר כתב אותה והחתיים את המצווה..."

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 17-05-30943 ע. נ' האפוטרופוס הכללי ואח'

ת"ע 17-05-32282 ע. ואח' נ' ע.ק

ת"ע 17-11-15521 ע. נ' ע.ק

ת"ע 17-05-32246 ע.ק נ' ע

תמ"ש 17-03-26299 ע. ואח' נ' ע.ק

44. נמצאנו למדים, כי כתב ידו של המצווה הוא תנאי מקדמי והכרחי כדי שמסמך יוכל להיחשב צוואה בכתב יד, ובלעדי מרכיב יסודי וחיוני זה, שהחוק רואה בו יסוד הכרחי להבטחת אמיתותן של צוואות ולגמירות הדעת הדרושה לשם קיומן, אין לנו כלל צוואה שניתן לתקנה עפ"י סעיף 25 לחוק, גם אם המסמך נושא את חתימתו של המצווה (שוחט, פגמים בצוואות, הוצאת סדן, עמ' 79; ה"פ (חיפה) 331/94 לביא נ' לייבה, (8.7.1997)).

45. לאור כל האמור לעיל, ועל אף שיש מקום להניח כי המסמך שבנדוננו משקף את רצונו האמיתי והחופשי של המנוח מה ייעשה ברכושו ועל אף שהכלל היסודי היא לקיים ככל הניתן את משאלתו ורצונו של המנוח – נראה כי לנוכח דרישת החוק המפורשת והפסיקה בעניין, לא ניתן להתייחס להעדר כתב היד של המנוח כפגם שניתן לתיקון וקצרה ידו של בית המשפט מלהושיע בעניין זה.

46. אין מנוס, אפוא, מן התוצאה, כי לא ניתן להכשיר ולקיים את המסמך כצוואה בכתב יד.

47. משכך, אני דוחה את בקשת התובעים למתן צו קיום צוואה (ת"ע 17-11-15521).

48. בהעדר צוואה אחרת, חלות על עיזבון המנוח הוראות חוק הירושה, לפיהן הנתבעת יורשת את מחצית העיזבון מכח דיני הירושה ואילו התובעים את המחצית האחרת, בחלקים שווים ביניהם.

49. כעת, לאחר שקבעתי את זהות היורשים, אפנה לבחון את המחלוקות בעניין היקף העיזבון.

התביעה לפסק דין הצהרתי ואיזון משאבים

50. התובענה למתן פסק דין הצהרתי ואיזון משאבים מתמקדת בשני נכסי מקרקעין: האחד- הדירה בבעלות הנתבעת, אשר שימשה למגורי המנוח והנתבעת במשך כל שנות נישואיהם, אשר לגביה עותרים התובעים להצהיר שהייתה למנוח זכות לשיתוף ספציפי בדירה וזכות זו קיימת ליורשיו; והשניה- דירת המנוח, אשר לגביה עותרים התובעים להצהיר כי אין לנתבעת כל זכות הואיל ומדובר בנכס "חיצוני" לנישואים ויש להחריגו בהתאם לקבוע בהסכם ממון הקובע הפרדה רכושית.

51. אקדים, תחילה, ואציין כי אין חולק בדבר תוקפו המחייב של הסכם הממון שנחתם וכי הוראותיו מחייבות אף את יורשי המנוח.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 30943-05-17 ע. נ' האפוטרופוס הכללי ואח'

ת"ע 32282-05-17 ע. ואח' נ' ע.ק

ת"ע 15521-11-17 ע. נ' ע.ק

ת"ע 32246-05-17 ע.ק נ' ע

תמ"ש 26299-03-17 ע. ואח' נ' ע.ק

52. עיון בהסכם מלמד על כוונת בני הזוג ליצור הפרדה רכושית לגבי נכסים שהיו להם ערב הנישואים. הוראות ההסכם הרלוונטיות הן כדלקמן:

"4. כל רכוש בעין או זכות כלשהי שיש לכל אחד מהצדדים ביום חתימת הסכם זה מכל מין וסוג שהוא, דניידי ודלא ניידי.... יהיו שייכים בלעדית לאותו צד שהינו בעל הרכוש ביום החתימה על הסכם זה".

"9. הצדדים קובעים כי במקרה של פירוד חו"ח של אחד הצדדים, ישמור כל צד את הרכוש והפירות השייכים לו. והרכוש לא יעמוד לחלוקה לא על פי דרישת אחד הצדדים כלפי משנהו, לא לפי דרישת יורשי הנפטר ולא לפי פניה לבית המשפט או לבית הדין הרבני".

"12. הצדדים מסכימים כי כל האמור בהסכם זה, יחייב אף את יורשי מי מהצדדים".

53. המחלוקת מתמקדת בהשלכות ובמשמעות שיש ליתן להוראות ההסכם על היקף העיזבון.

דירת המגורים של הנתבעת –

54. לטענת התובעים, על אף קיומו של הסכם הממון הקובע הפרדה בנכסים האישיים שהיו למנוח ולנתבעת ערב הנישואים, התגבשה בין המנוח לבין הנתבעת הסכמה לשיתוף ספציפי בדירת המגורים של הנתבעת. ומשכך, המדובר בנכס בר איזון אשר מחצית הזכויות בו שייכות לעיזבון. מנגד, לטענת הנתבעת, בהסכם הממון נקבע מפורשות שאין ולא תהיה למנוח זכות לשיתוף בדירת המגורים שבבעלותה. ומשכך, זכות זו אינה קיימת ליורשיו.

55. אכן, כפי שטוענים התובעים, בסעיף 5(א)(1) לחוק יחסי ממון, המחרג מאיזון המשאבים נכסים שהיו לבני זוג ערב הנישואים, אין כדי למנוע הכרה בשיתוף ב"נכס חיצוני" קונקרטי, ככל שתוכח כוונה ספציפית לשיתוף מכוח הדין הכללי (דיני החוזים,

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 30943-05-17 נ' האפוטרופוס הכללי ואח'

ת"ע 32282-05-17 נ' ואח' נ' ע.ק

ת"ע 15521-11-17 נ' ע.ק

ת"ע 32246-05-17 נ' ע.ק

תמ"ש 26299-03-17 נ' ואח' נ' ע.ק

דיני הקניין, דיני הנאמנות וכיוצ"ב). נטל ההוכחה מוטל על הטוען לשיתוף ספציפי, ועליו להצביע על "דבר מה נוסף" לחיי הנישואין עצמם המלמד על כוונת השיתוף. בין הפרמטרים אותם יש לקחת בחשבון נכללים: משך הנישואין, משך התקופה בה התגוררו הצדדים בדירה המשותפת, אורית השיתוף הכלכלי במהלך הקשר, שיפוף משמעותי משותף בנכס, הבטחות ומצגים אקטיביים שעשוים להביא להסתמכות מצד בן הזוג הלא רשום וזאת בהעדר התבטאות מפורשת של מי מהם ביחס לכוונותיו לשמור לעצמו את הרכוש שהביא עימו ערב הנישואים (ראו, למשל, בע"מ 1398/11 אלמונית נ' אלמוני (26.12.2012); בע"מ 1059/17 פלוני נ' פלונית (9.2.2017); רע"א 8672/00 אבו רומי נ' אבו רומי, פד"י נו(6) 175, בעמ' 183 (2002); ע"א 1915/91 יעקובי נ' יעקובי, פד"י מט(3) 529 (1995); ע"א 7687/04 ששון נ' ששון, פד"י נט(5) 596, בעמ' 614 (2005)).

56. עם זאת, בנדוננו המנוח והנתבעת חתמו על הסכם ממון, שאושר כדן, ובמסגרתו הם הביעו באופן ברור וחד משמעי את כוונתם לשמור על הפרדה רכושית לגבי נכסים שהיו להם ערב הנישואים (סעיף 4 להסכם ממון). יתירה מכך, בני הזוג אף קבעו בסעיף 11.1 להסכם כי בסיטואציה של מגורי אחד מבני הזוג בנכס של משנהו, אזי במקרה של פירוד יעזוב הצד השני את הדירה המשותפת בתום 30 ימים מעת שקיבל על כך הודעה והוא יהיה מנוע מלהתנגד לפינויו או להעלות טענה בדבר דיירות מוגנת.

57. משכך, לא מתקבל על הדעת לקבל טענה בדבר כוונה משתמעת אחרת של בני הזוג, ביחס לאיזה מנכסיהם, לרבות דירת המגורים של הנתבעת.

58. ככל שהייתה מתגבשת הסכמה מאוחרת אחרת בין המנוח לנתבעת ביחס לאיזה מנכסיהם, בני הזוג היו יכולים לערוך הסכם ממון חדש בכל שלב עד פטירת המנוח. משלא נעשה כדבר, יש להניח כי בני הזוג לא שינו את כוונתם כפי שמשתקפת בהסכם.

59. יש לזכור, כי גם המנוח הביא לנישואים נכס "חיצוני", וביחס אליו שמר על הפרדה רכושית במהלך החיים המשותפים, ונכס זה נותר נכס חיצוני גם לאחר פטירתו. התובעים אישרו שהמנוח השכיר את דירתו ודמי השכירות שנתקבלו הועברו לידי ולידי התובעים (עמ' 9, ש' 20-25; עמ' 21, ש' 28-29; עמ' 28, ש' 25-27).

60. יוער, כי התובעים בסיכומיהם שבים ומדגישים את חשיבות האמור בהסכם: "...פסק הדין המאשר את ההסכם מעולם לא בוטל, והתובעים סבורים כי יש חשיבות רבה להוראות שנקבעו בהסכם ולכוונות האמיתיות של הצדדים עת ערכו אותו" (סעיף 5.4 לסיכומי התובעים).

61. בכל מקרה, התובעים לא הוכיחו קיומו של "דבר מה נוסף" הנדרש בפסיקה כאמור לעיל: לא הוכיחו השקעה של המנוח בדירת המגורים של הנתבעת; לא הוכיחו שנערכו

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 17-05-30943 ע. נ' האפוטרופוס הכללי ואח'

ת"ע 17-05-32282 ע. ואח' נ' ע.ק

ת"ע 17-11-15521 ע. נ' ע.ק

ת"ע 17-05-32246 ע.ק נ' ע

תמ"ש 17-03-26299 ע. ואח' נ' ע.ק

שיפוצים מסיביים ונרחבים בדירה, ומתברר מדברי הנתבעת שמדובר בעבודות בהיקף מצומצם בלבד, החלפת אריחים בשל הצפה, שמומנו על ידה במלואם (עמ' 46, ש' 26-27).

62. זאת ועוד, אפילו היה מתעורר ספק אודות כוונת בני הזוג, וזאת חרף האמור בהסכם, אזי המסמך מיום 22.3.2001, בו התייחס המנוח מה ייעשה ברכושו לאחר פטירתו, מלמד אף הוא, כי המנוח לא סבר שקיימת כוונה ספציפית לשיתוף בדירת המגורים המקנה לו זכות כלשהי בה, וממילא התעלם לחלוטין מנכס זה ולא כלל אותו במצבת נכסיו.

63. לאור כל האמור לעיל, אני דוחה את עתירת התובעים ביחס לדירת המגורים של הנתבעת.

דירת המגורים של המנוח –

64. ביחס לדירה זו מבקשים התובעים להסתמך על ההסכם בכל הנוגע לכוונת בני הזוג ליצור ביניהם הפרדה רכושית בנכסים שהיו לכל אחד מהם עובר לנישואים. בהקשר זה, שבים ומדגישים התובעים, כי ההסכם מדבר בלשון ברורה וחד משמעית ואינו עומד בסתירה להוראות חוק כלשהו. לטענתם, אין המדובר בהוראות המדירות יורש מזכויות הירושה או בהוראות צוואתיות שנעשו בניגוד לחוק הירושה, אלא מדובר בהוראות הדדיות של בני זוג שהסכימו במשותף להגדרת היקף העיזבון של אחד מהם, והחריגו נכסים ספציפיים מהזכות של בן הזוג האחר לרשת אותם. עוד טוענים התובעים, כי הנתבעת היא צד להסכם שקיבל תוקף של פסק דין, היא עצמה יורשת של המנוח, ולפיכך היא כפופה להוראות ההסכם עליו חתמה, והיא מנועה מלטעון טענות הסותרות אותו.

65. גם בעניין זה נתפסו התובעים לכלל טעות, משלא הבחינו בין זכויות הנגזרות מכח החיים המשותפים לבין זכויות הנגזרות מכח דיני הירושה.

66. אין חולק, כי על פי הוראות ההסכם במקרה של פטירה, הנתבעת אינה זכאית במסגרת איזון המשאבים לזכויות כלשהן בדירת המנוח.

67. אין גם חולק, שהוראות ההסכם אינן סותרות את חוק הירושה והן תקפות ומחייבות הן את בני הזוג והן את היורשים הבאים בנעליהם.

68. דא עקא, על אף שהוראות ההסכם שוללות את זכות הנתבעת לאיזון עקב החיים המשותפים, אין בהם כדי לשלול את זכויותיה מכח היותה יורשת. ובמילים אחרות, אף

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 30943-05-17 נ' האפוטרופוס הכללי ואח'

ת"ע 32282-05-17 ואח' נ' ע.ק

ת"ע 15521-11-17 נ' ע.ק

ת"ע 32246-05-17 ע.ק נ' ע

תמ"ש 26299-03-17 נ' ע.ק ואח' נ' ע.ק

על פי שדירת המנוח אינה נכס בר איזון, הרי שהיא אינה נגרעת מהיקף העיזבון, כולה שייכת לעיזבון וצריכה להתחלק בין יורשי המנוח על פי דין.

69. לא בכדי אין בנמצא עתירה לאיזון משאבים מטעמה של הנתבעת, אלא בקשה למתן צו ירושה, לקבוע את זכויותיה בעיזבון של המנוח כיורשת על פי דין. וכפי שטרח והבהיר בא-כוחה של הנתבעת, כי לו התכוונה הנתבעת לטעון לשיתוף בניגוד להסכם ממון, הרי שהייתה עותרת לקבלת 75% מרכוש המנוח, ולא 50% על פי דיני הירושה, כפי שאכן עתרה בבקשתה לצו ירושה.

70. יפה לענייננו פסק הדין של כב' השופטת צ. צפת בעמ"ש (ב"ש) 2850-10-10 א.צ.נ' א.מ. (11.9.2011). שם נבחנה השאלה האם יש בכוחן של הוראות בהסכם ממון כדי לשלול את זכותה של אלמנה לרשת את נכסי בן זוגה המנוח, כלומר, האם יש בהוראות ההסכם כדי לגבור על הסדרי ההורשה הקבועים בחוק הירושה. וכך נקבע:

"לטעמי, לא קיים כל "מאבק" בין חוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג – 1973 (להלן "חוק יחסי ממון") לבין חוק הירושה התשכ"ה – 1965 (להלן חוק הירושה, באשר "אין מלכות (חוק יחסי ממון) נוגעת בחברתה (חוק הירושה) אפילו כמלוא הנימה" (ברכות, מח, ב) - בעוד חוק יחסי ממון והסכמי ממון תוחמים ושולטים על היקף העיזבון מכח החיים המשותפים, לעת פקיעת הנישואין, הרי חוק הירושה קובע את זהות היורשים וחלוקת העיזבון בין בירושה על פי דין ובין מכח צוואה. במילים אחרות חוק יחסי ממון שולט על מרחב חלוקת הנכסים בין בני זוג, לעת פקיעת החיים המשותפים ומכוח החיים המשותפים ואילו חוק הירושה שולט על מרחב חלוקת הנכסים שנותרו בעיזבון המנוח לאחר החלוקה עקב החיים המשותפים. פרשנות זו יוצרת הרמוניה חקיקתית המיישבת בין שני החוקים והתאמתם והיא עדיפה על זו הגורסת כי האחד גובר על השני על אף הסתירה ביניהם".

כב' השופטת צפת סברה כי :

"יש לקרוא בהתאם את ההוראה הנוספת בהסכם המתייחסת לפקיעת הנישואין בשל מוות והקובעת "אם ילך צד א' לעולמו לפני צד ב' לא תהיה לצד ב' כל זכות שהיא בנכסי צד א'" כהוראה השוללת את זכותה של האלמנה לאיזון

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 30943-05-17 ע. נ' האפוטרופוס הכללי ואח'

ת"ע 32282-05-17 ע. ואח' נ' ע.ק

ת"ע 15521-11-17 ע. נ' ע.ק

ת"ע 32246-05-17 ע.ק נ' ע

תמ"ש 26299-03-17 ע. ואח' נ' ע.ק

משאבים בנכסי המנוח מכח החיים המשותפים בבחינת
קביעת היקף העיזבון, אך ברי, כי אין בכוחה להדיר את
האלמנה מזכותה לירושה ככל שהיא קיימת על פי חוק
הירושה. אינני סבורה שיש להבחין בין שני הסעיפים,
בשניהם מדובר על שלילת הזכות לאיזון משאבים, הראשון
מתייחס לאיזון במהלך חיי הצדדים והשני מתייחס לאיזון
בשל מוות.

לנוכח האמור לעיל נדחה הערעור ונפסק:

"התוצאה האופרטיבית במקרה שבפנינו, היא שעל פי
ההסכם בין המנוח לאלמנה, בהנחה שההסכם בר תוקף, הרי
שלאלמנה אין זכות לאיזון משאבים, ההסכם שלל זאת
ממנה, וכפי שקבע בצדק בית משפט קמא, אין לקרוא
בהסכם את מה שאין בו, כל שיש בו היא ההסכמה
שהאלמנה אינה זכאית לגרוע זכות כלשהיא מעיזבון המנוח
מכח החיים המשותפים ואזי הדירה נשוא המחלוקת, כמו כל
רכוש אשר על שם המנוח בלבד, מהווה חלק מעיזבונו
ובהעדר צוואה יחולק ליורשיו על פי דין, הם האלמנה
ושלושת ילדיה, בהתאם לצו הירושה כפי תביעתה של
האלמנה בתמ"ש 330/09. אילו התכוון המנוח להדיר את
האלמנה מעיזבונו היה עליו לעשות זאת בצוואה ומשלא
עשה כן היא אחת מיורשתו על פי דין".

71. על פסק הדין בבע"מ (ב"ש) 28507-10-10 הוגש ערעור שנדחה. כב' השופט הנדל קבע
בבע"מ 7468/11 פלוני נ' אלמונית (3.7.2012):

"יש להבחין בין עריכת הסדר לאיזון משאבים לבין בדיקת
עזבונו של בן הזוג שנפטר. אלו הן שתי בדיקות נפרדות.
שאלה אחת היא מה היקף הנכסים המצויים בעיזבון. שאלה
אחרת היא אופן חלוקת העיזבון לאחר תחילת היקפו. לשון
אחר – מהו תוכן העיזבון לעומת מיהו הנהנה ממנו. חוק
יחסי ממון עניינו השאלה הראשונה של הגדרת היקף
העיזבון. חוק הירושה עוסק בסוגיה השנייה שעניינה חלוקת
העיזבון. את שני החוקים האמורים יש להפעיל באופן
ששואף ליצירת הרמוניה ביניהם. המטרות והתכליות של
שני החוקים אינן חופפות אלו את אלו. כמובן עניינם של

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 30943-05-17 נ' האפוטרופוס הכללי ואח'

ת"ע 32282-05-17 נ' ואח' נ' ע.ק

ת"ע 15521-11-17 נ' ע.ק

ת"ע 32246-05-17 נ' ע.ק

תמ"ש 26299-03-17 נ' ואח' נ' ע.ק

שני החוקים הוא עשיית צדק בחלוקת נכסים. אולם בעוד
חוק יחסי ממון קובע כללים לחלוקת הרכוש לנוכח החיים
המשותפים של שני בני זוג על ציר זמן הנישואין עד
לפיקיעתם, דיני הירושה מתמקדים בנקודת רגע המוות של
אחד מבני הזוג תוך קביעת כללים, לצד הכרה באוטונומיה
בהיקף זה או אחר של המוריש".

72. הנה כי כן, על אף שדירת המנוח אינה ברת איזון, הרי היא שייכת לעיזבון וצריכה לעבור
לירשי המנוח על פי דין. משכך, ומאחר שהמנוח לא הותיר אחריו צוואה, ובהעדר
נפקות למסמך שהותיר אחריו המנוח ביום 31.5.2016, קמה לנתבעת הזכות לקבל כדי
חלקה בעיזבון מכח צו ירושה, לרבות דירה זו.

73. בבקשה לצו ירושה ביקשה הנתבעת לקבוע, כי רכבו של המנוח "שייך למשק הבית
המשותף" והיא זכאית לקבלו על פי סעיף 11 (א) לחוק הירושה. ואולם, בחקירה נגדית
אישרה הנתבעת שיש לנתבעת רכב על שמה (עמ' 45, ש' 27-30). משכך, ולמען הסר ספק,
מובהר, כי עיזבון המנוח כולל בתוכו, בין היתר, את הרכב מסוג הונדה ששימש את
המנוח והיה בבעלותו.

עוללות

74. אשוב ואדגיש, כי בעניינינו המחלוקת בעיקרה היא מחלוקת משפטית המוכרעת על פי
הוראות החוק והפסיקה, והיא אינה מחלוקת עובדתית המוכרעת על פי מהימנות
גרסאות.

75. משכך, על אף שמצאתי, שבכל הנוגע למסמך אותו הגישו התובעים לקיום כצוואתו של
אביהם המנוח, גרסת הנתבעת מלאה סתירות אל מול גרסתם של התובעים, שהייתה
כנה ואמיתית, אין בכך כדי להכריע את המחלוקת בעניינינו ואין בכך כדי להכשיר את
המסמך הנ"ל כצוואה על פי דין.

76. כאמור, משאין בנמצא צוואה אחרת של המנוח, חלות על עיזבון המנוח הוראות חוק
הירושה.

77. בהקשר זה, אציין, כי באשר לטענת התובעים, לפיה קיימת כביכול צוואה אחרת של
המנוח שנמצאה בין חפציו האישיים, והנתבעת מסרבת לחשוף את קיומה- מיניתי מנהל
עיזבון והוא אמון לטפל בכל ענייני המנוח, לרבות איתור צוואה מאוחרת. ומשלא
נמצאה כזו, חזקה כי לא קיימת צוואה אחרת.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 30943-05-17 ע. נ' האפוטרופוס הכללי ואח'

ת"ע 32282-05-17 ע. ואח' נ' ע.ק

ת"ע 15521-11-17 ע. נ' ע.ק

ת"ע 32246-05-17 ע.ק נ' ע

תמ"ש 26299-03-17 ע. ואח' נ' ע.ק

סוף דבר

78. לאור כל האמור לעיל, אני קובעת כדלקמן:

א. הבקשה לצו קיום צוואה שהוגשה במסגרת ת"ע 15521-11-17, נדחית.

ב. ההתנגדות שהוגשה במסגרת ת"ע 32246-05-17, מתקבלת.

ג. הבקשה לצו ירושה שהוגשה במסגרת ת"ע 30943-05-17, מתקבלת.

ד. ההתנגדות שהוגשה במסגרת ת"ע 32282-05-17, נדחית.

ה. התובענה לאיזון משאבים שהוגשה במסגרת תמ"ש 26299-03-17, נדחית.

ו. בנסיבות העניין, משנדחו כל טענות התובעים, אני מחייבת את התובעים לשלם

לנתבעת הוצאות משפט בסך של 20,000 ₪. הסכום ישולם בתוך 30 יום, אחרת

יתווספו עליו ריבית והפרשי הצמדה כחוק ממועד החיוב ועד מועד התשלום בפועל.

ניתן היום, כ"ה תמוז תשע"ט, 28 יולי 2019, בהעדר הצדדים.

סגלית אופק, שופטת